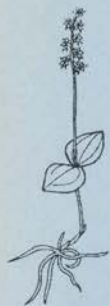

ÅRSRAPPORT 1998

TELEMARK BOTANISKE FORENING

Årsmøtet 1997.

Fredag 24. oktober på Grenland Folkehøgskole i Eidanger.
Referent: Charlotte Bakke.

Saksliste

1. Valg av dirigent og referent
2. Avdelingssaker:
  - 2.1. Årsmelding
  - 2.2. Regnskap
  - 2.3. Fastsettelse av avdelingenes kontingentandel
  - 2.4. Forslag til årsmøtet
  - 2.5. Valg
3. Årsmelding fra NBF Larvik lokallag
4. Hovedforeningssaker:
  - 4.1. Årsmelding for 1997
  - 4.2. Regnskap for 1996
  - 4.3. Fastsettelse av hovedforeningens kontingentandel og satser for Blyttia for 1998
  - 4.4. Forslag til lovendringer
  - 4.5. Valg av leder i NBF og valgkomité

Det var 31 frammøtte på møtet, hvorav 24 stemmeberettigede medlemmer.

Styrets beretning, regnskapet og årsrapport -97 ble delt ut innen møtet ble åpnet av Esther Broch.

Det ble først avholdt ett minutt stillhet over et av våre medlemmer, Erna Sviland, som nylig var gått bort.

1. Esther Broch ble valgt til dirigent, og Charlotte Bakke til referent.

2. Avdelingssaker:

Harald Stendalen leste opp årsmeldingen for 1997. Den fortalte om stabilt medlemstall på ca. 260 og stor aktivitet i foreningen, bl.a. møter, turer, 2 utgivelser av medlemsbladet Listera, nye plantefunn, arbeide med mariskoprosjektet i Versvika samt aktivitetskvelder, utstilling m.m. på Mule Varde. Årsmeldingen ble enstemmig godkjent etter et par rettelser.

Regnskapet for 1997 ble godkjent uten kommentarer.

Avdelingens kontingentandel ble fastsatt til å være den samme som før.

Det var ikke kommet inn noen forslag til årsmøtet.

Rolf Ergon fra valgkomiteén leste opp navnene på dem som var innstilt til de forskjellige verv, og de ble alle godkjent ved applaus:

Styret

Styremedlem	Charlotte Bakke - gjenvalg
Styremedlem	Esther Broch - gjenvalg
Styremedlem	Bjørn Erik Halvorsen - ny
Styremedlem	Thor Wiersdalen - ny
Kasserer	Olaf Svendsen - gjenvalg
Varamedlem	Målfrid S. Ergon - gjenvalg

Turkomité

Formann	Bjørn Erik Halvorsen - ny
Medlem	Målfrid S. Ergon - ny
Medlem	Roger Halvorsen - gjenvalg

Listera-redaksjonskomité

Priscilla Hansen - gjenvalg
Charlotte Bakke - gjenvalg
Grete Stendalen - gjenvalg

Floraatlas-komité

Petter Eriksen - gjenvalg
Roger Halvorsen - gjenvalg

Revisor

Oddveig Skifjeld - gjenvalg

Valgkomité

Rolf Ergon - gjenvalg
Bjørn Lervik - ny
Lise Stokstad - gjenvalg

3. Charlotte leste opp årsmeldingen fra Larvik lokallag. Den refererte til turer, utgivelse av medlemsblad og floraatlas.

4. Hovedforeningssaker:

NBF's årsmelding ble lest opp. Det var ingen kommentarer til denne.

Regnskapet for 1996 ble enstemmig godkjent.

Hovedforeningens kontingentandel (kr. 20,-) og prisen for Blyttia (kr. 232,-) for 1998 ble fastsatt.

Det ble stemt over lovendringsforslag til lovene i § 1, 4 p.3,14 p.1 og 4, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 24, 25 og 26. Samtlige forslag ble enstemmig vedtatt av de 24 stemmeberettigede. § 28 fikk 24 stemmer på hovedstyrets forslag.

Forslagene til leder, andre verv i hovedstyret, samt valgkomité, fikk full tilslutning.

Etter årsmøtesakene var det bevertning av "husets" velsmakende snitter og bløtkake. Kvelden ble rundet av med lysbildeforedraget.

Fra Sør-Kinahavets jungel til Sørøst-Asias høyeste fjell. Ved Kjell Aadnevik.

Fra Larvik Lokallag kom Kjell Aadnevik for å dele med oss sine inntrykk og opplevelser fra en spennende reise til Indonesia.

I første rekke fikk vi se og høre om hva turister vanligvis blir møtt med ved ankomst til Sarawak på Borneo; et varmt og utrolig fuktig klima med en eim av jord, eksotiske botaniske innslag som mangotrær og hus stående på pæler. Dette siste må til p.g.a. høy luftfuktighet og hyppige oversvømmelser.

Ganske spesielt var det at Kjell sammen med sin kone og to andre norske tilbragte noen dager langt inne i jungelen i lag med Iban-folket. Denne stammen var tidligere hodejegere.

"Hotellet" var et langhus der det bodde 25 personer. All kommunikasjon måtte nødvendigvis foregå på fingerspråket eller ved hjelp av andre tegn. Hos Iban-folket rådet det en hjertelig stemning. Gjестene fikk med seg spesielle danseoppvisninger, og de fikk være med å sanke mat direkte fra naturens spiskammer, samt tilberede og nyte den ute i det fri.

Dette var et område hvor det aldri er tørkeperioder, og det var derfor et stort arts mangfold. Et 3-4m høyt gras, den tre meter høye tempelblomsten (pagoda flower) og indian rhododendron var eksempler fra det ville plantelivet i egnen. I "kjøkkenhagen" var det plantet inn gummitrær, pepperplanter *Piper nigrum*, og sagopalmer. Åmer som befant seg på sagopalmen, ble sanket inn og solgt levende på torget som delikatesse.

Ellers så vi bl.a. glimt fra uframkommelig lavlandsjungel i Sarawak hvor det vokste en stor mimosa (sleeping grass) med lys lilla blomster, og en plante som var i slekt med vår julestjerne. Mangroveskogen var et interessant område å ferdes i. Den bestod av trær som lever i saltvann, og her var representert 3 forskjellige slags løvtrær pluss en palmeart.

I Kinabalu nasjonalpark hadde Kjell besteget Sørøst-Asias høyeste fjell, Gunung Kinabalu, 4.101 m.o.h. Oppe ved 1.500 m.o.h. regnet det til stadighet, og vegetasjonen var overdådig. Som epifytter på trær vokste mange kannebærer-arter. Noen av "kannene" var til og med så store at rotter kunne drukne i dem. Av epifytter ellers, var der orkidéer, bregner, lav og moser. Der fantes også en rhododendron som kun vokser i Kinabalu nasjonalpark, og tilsammen hele 40 forskjellige eike-arter. Nærmere opp mot toppen rådet for-

krøplede trær på 2-3 meters høyde som var overlesset med epifytter, det var som fantastiske "hengende hager". I det øverste sjiktet var lyngplanter høye som trær.

Vel tilbake til "sivilisasjonen" igjen fikk vi se eksempler på insekter; en flott svalehale og en stor neshornbille. Av planter så vi en flittig Lise høyreist som et menneske, samt verdens største moseart (giant moss).

Orkidéer hadde vi sett bilder av, og som takk for å ha tatt oss med på den eventyrlige "orientalske" reisen, fikk Kjell også overlevert orkidéer. Det var nok mange av oss som kunne ha tenkt seg å ha botanisert i de samme områdene som han hadde besøkt.

Aktivitetsekveld: Vakre blomster, ville sommerfugler.

Onsdag 5. november på Mule Varde.

Referent: Harald Stendalen.

Botanikk og sommerfugler i de forskjellige stadier er nært knyttet til hverandre. Visse sommerfugler (særlig larvene) er knyttet til en enkelt plante, eller en spesiell familie, og derfor finnes de kun på utvalgte lokaliteter. Geologien spiller også en stor rolle. Andre arter tar til takke med en mengde vertsplanter.

Harald viste bilder av forskjellige fargesprakende sommerfugler. Vi fikk se våre mest kjente dagsommerfugler, dessuten de mer ukjente nattsommerfuglene, som er vel så imponerende i form og fargevariasjon.

Det ble også vist oversikt over spesielle lokaliteter som er svært artsrike, blant annet fra Grenland, Dovre, Øland og Kreta. Harald hadde også med en kasse med norske sommerfugler, som viste de fleste gruppene i sommerfuglverdenen.

Bilder fra Møn med syltetøy til.

Onsdag 12. november på Mule Varde.

Referent: Charlotte Bakke.

Ved pinsetider i mai -96 hadde Harald et 2-dagers opphold på den danske øya Møn sammen med noen venner. Fra denne turen viste han oss bilder som bar preg av grønn frodighet.

De fleste forbinder nok Møn med den berømte Møns Klint, med sine karakteristiske bratte krittklipper. Det var da også fra dette området vi så de første bildene. Over klintene går det en sti, og det var mye langs denne at det ble botanisert. Stien endte nede på stranda, og derfra kunne man komme seg opp igjen via trappetrinn (ca. 480) som var laget i stand. Håpet var å finne purpurnøkler *Orchis purpurea*. Denne arten er dessverre på

tilbakegang i Danmark. Noe annet av spesiell flora på klintene er alle kryssingene mellom hagenøkleblom *Primula elatior*, marianøkleblom *P. veris* og kusymre *P. vulgaris*. Her vokser mange orkidèslag, og de er alle fredet, men likevel blir de gravd opp av folk som ferdes langs stiene.

Neste sted vi fikk se bilder fra var Nyord, ei øy med bruforbindelse oppe i nordvestenden av Møn. Her var et svært frodig siv- og starrområde, og store deler av øya var lagt ut til fuglereservat. Ved Klintholm var der fine badestrender, men ved pinsetider var det dessverre for kaldt for bading. Bak strendene var der et våtmarksområde som inneholdt bl.a. takrør som ble slått. Mengder av orientveronika *Veronica persica* fantes i nærheten av der en hadde parkert bilene. Ved Høvdblege Bakker hadde det tidligere vært et beiteområde, men nå vokste her einer *Juniperus communis* og blomster om hverandre. En blå lin, berglin *Linum austriacum* var her plukkeforbud på, men dette ble ikke respektert av folk som besøkte området.

Syd på Møn ble det stoppet for å se på et stort felt med bekkeblom *Caltha palustris*. Disse opptrådte i flerfoldige fargevariasjoner, mange var gulhvite. Ellers forekom mye slåpetorn *Prunus spinosa*, og hundrevis av svartspettede blader ga bud om at seinere på sommeren ville Danmarks vanligste orkidè, kongsmarihånd *Dactylorhiza majalis* her stå i fullt flor. Hul-lerkespore *Corydalis bulbosa* kunne en se både i rød og hvitgul farge. Harald "måtte" som alltid også få med seg noen bilder av åmer/sommerfugler, og liten tigerspinner hadde han knapt sett før.

Møn hadde mye fin vegkantflora, og mange utmerkede turområder hvor det var lett å gå i terrenget, slik at Harald gladelig anbefalte oss planteinteresserte å besøke øya.

Så var det tid for de 21 frammøtte å spise vafler med smaksprøver av årets hjemmelagede syltetøy. Dette var framstilt av både rips, molter og tyttebær, men også av noe så uvanlig som roseblader!

Julemøtet: Minner fra sommerekskursjonen.

Fredag 5. desember i Sundjordet Idrettsforenings klubbhus.

Referent: Esther Broch.

Julemøtet samlet som vanlig mange av våre medlemmer. Helt fra Kungälv, Østfold, Vestfold og Vest Agder kom det deltakere, tilsammen 42. Bordene var dekket og pyntet med julefarger og kaker var medbrakt fra medlemmene. Som mottakelse ble det servert gløgg og pepperkaker.

Det var tre som hadde tatt med bilder fra sommerekskursjonen i Västgötaland. Det henvises til eget fylldig referat fra turen hvor de latinske navnene er tatt med. De utelates derfor i dette referatet.

Øystein Ruden var først ut og startet i Lilla Kjelby med voksmarihand og myrflangre, klokkejulerose, lundstarr, engmarihand, skogmarihand, stortveblad, hundepersille, knollmjødukt og steinnype. Fra Ekornavallen åkermarihand, blåbringebær og åkeriddesporer. Videre til Falkøping med kryssning av brudesporer og engmarihand, kammarimjelle, ertevikke, vingeflatbelg og stor gjeldkarve. Fra Limbokjerret, Skogatorpkjerret og Løvbergakjerret så vi mengder av voksmarihand, lerkesporer, saftstjerneblom og ikke minst det vakre fjærgraset.

Neste mann ut var **Harald Stendalen** som hadde konsentrert seg om planten homo sapiens i forskjellige situasjoner. Han hadde likevel med noen botaniske arter også: Gotlandsarve, store brudesporer, engmarihand og flueblomst.

Siste mann ut var vårt medlem fra Kungälv, **Harry Andersson**. Her fikk vi se bærmelde, borremynte, sverdsiv, svartehavskål, vestgotamure, kattermynte, griseøre, hestekjølve, bråtestorkenebb, brannstorkenebb, dikesvineblom, mariatistel, havburkne og misteltein. Jeg er ikke sikker på om alle kom fra sommerekursjonen, men likevel fine bilder å se. Vi fikk også et glimt inn i Harry's hage med engkjeks, sibirportulakk, småløvemunn, venuskam, vortemelk, småsvinerot, sverdsiv, ramkarse, brannstorkenebb, markkarse, vollkarse, dikesvineblom, vestkystrose, saronnellik og småfaks. I sannheten en innholdsrik hage.

Etter bildene var det tid for kaffe og kaker sammen med en hyggelig prat med gode venner. Takk til alle medlemmene som gjør sitt til at denne hyggelige mimrekvelden før jul blir et møte vi alle ser frem til.

På tur i Alpene. Ved Øystein Ruden.

Tirsdag 27. januar på Mule Varde.
Referent: Esther Broch.

Kvelden samlet 35 deltakere og turen vi fikk se bilder fra var en privat tur i 1996 sammen med for foreningen kjente deltakere som Finn, Elin, Jorunn, foredragsholder og 2 barn.

Turen startet i de franske Dolomittene og før vi fikk se blomsterbilder reiste vi på kartet. Reiseruten gikk fra de Franske Dolomittene inn i Italia nær Cortina over Gardenerpasset. Vi startet på veien opp mot Col d'Izoard 2360 meter over havet med snøvær og bildet av *Viola calcarata* i snøen. Vi så bilder fra Astragalusveien nær byen Ville Vieille hvor der selvfølgelig fantes flere typer *Astragalus* (mjelt), *A. alopecurus*, *A. montanus* og *A. monspessulanus* i tillegg til *Vicia onobrychioides*, beinurt, snylterot, nikketistler, *Gentiana cruciata* (søte), alpeskjoldbærer, *Dianthus sylvestris*, såpeurt og krypsløt. Vi så bilder fra blomsterenger i bakkene ved Ville-Vieille med et mangfold av arter. Blant mange var

gulsøte, engsalvie, rødknapp, sandlilje, kartusernellik og esparsett. Vi ble tatt med til den ene blomsterengen flottere enn den andre med et enormt mangfold av arter. Vi ble tatt med til Europas høyest beliggende by ved navn Brioncom som ligger på 2360 meter og til flere fantastisk flotte blomsterenger. Vi ble vist bilder av mer enn hundre arter som det forståelig nok er umulig å ta med i referatet. Foreningen har navneliste over alle blomsterbildene. Denne er selvfølgelig tilgjengelig for medlemmene. For referenten er det allikevel alle blomsterengene som sitter tilbake i bevisstheten.

Takk for en mangfoldig tur.

De små detaljer. Ved Finn Wischmann.

Torsdag 26. februar på Mule Varde.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Finn Wischmann viste oss en serie lysbilder av plantedetaljer slik de ser ut gjennom mikroskopet. Noen ganger er de ytre kjennetegn ikke tilstrekkelige, og man må man ty til mikroskop for å skille plantearter fra hverandre. Og ofte kan mikroskopiske detaljer bidra til å bekrefte det vi allerede har funnet ut mens vi var ute i felten, der vi prøvde å bestemme artene på voksestedet.

Finn startet med å sammenlikne støttebladene på engmarihand *Dactylorhiza incarnata*, lappmarihand *D. lapponica* og smalmarihand *D. traunsteineri*. Støttebladkanten til engmarihand har utydelig langstrakt bølgeform, lappmarihand har små spisse tenner, mens smalmarihand har små avrundede tenner. Finn fortsatte med andre detaljer på disse orkidéene, f. eks. fruktknutene.

Videre illustrerte han glatt slirekant hos vill-løk *Allium oleraceum* og små nupper på blad hos strandløk *A. vineale*.

Videre fikk vi se nyanseforskjeller på nebb og bladunderside på slirestarr *Carex vaginata*, kornstarr *C. panicea* og blystarr *C. livida*. Vi fikk se hvordan bladundersiden på kvasstarr *C. acuta* var full av papiller, mens bladundersiden på nordlandstarr *C. aquatilis* var uten papiller. Hannaksene på dystarr *C. limosa* er småvortete, frynsestarr *C. paupercula* glatte, finnmarksstarr *C. laxa* svakt vortete mens snipestarr *C. rariflora* er helt glatte. Vi fikk videre se hunnaks-skaftene til dystarr *C. limosa*, som har papiller, og frynsestarr *C. paupercula*, som er glatte.

Videre fikk vi se aksskjellene på duskull *Eriophorum angustifolium* og breiull *E. latifolium*, og "ulltråden" på duskull, breiull og småull *E. gracile*.

Vi fikk illustrert behåringen under leddknutene på vassrørkvein *Calamagrostis canescens*, som er uten hår, skogrørkvein *C. purpurea*, som har hår, finnmarksrørkvein *C. lapponica*, som er litt håra, og smårørkvein *C. stricta*, som er uten hår.

Frytlene kan av og til være vanskelige å bestemme. Markfrytle *Luzula campestris* har krypende utløpere og flere hengende hoder med sittende blomster. Engfrytle *L. multiflora ssp. multiflora* er ofte blek og har kort pollenknapp. Seterfrytle *L. multiflora ssp. frigida* er mørkt svartbrun og har "brolagt overflate". Heifrytle *L. multiflora ssp. congesta* har et tett hode. Myrfrytle *L. sudetica* er mellombrun med lyse kanter og er tagga på ryggen av de indre blomsterbladene. Blekfrytle *L. pallidula* er blekbrun. Vi ble vist hvordan blad-spisser, bladkanter og frøstørrelser varierer. Finn viste oss en grafisk framstilling av frøstørrelsene, som han hadde laget på grunnlag av 50 frø fra hver art, bortsett fra engfrytle som det var 100 av. Cellestørrelsene hadde han også forsket på.

Vi ble vist kapselen på ulike sivarter. Ryllsiv *Juncus articulatus* har trekantet, pyramideformet spiss. Skogsiv *J. alpinoarticulatus* har butt kapsel og butte blomsterdekkblad. Krypsiv *J. supinus ssp. supinus* har blomsterdekkblad som er lyse og mer uregelmessige, mens dysiv *J. supinus ssp. nigritellus* har mørke og minner om hodet på en fyrstikk.

Vi ble vist bladranden på breiflangre *Epipactis helleborine* som har markerte tenner, mens rødflangre *E. atrorubens* har ubetydelige tenner. Videre ble vi vist bladundersiden på storkonvall *Polygonatum multiflorum*, som er uten hår, kranskonvall *P. verticillatum*, som har hår på nerven, og hybridene mellom dem, som har små hår.

To mjølker som det kan være vanskelig å skille fra hverandre er krattmjølke *Epilobium montanum*, som har lange hår pluss kjertelhår, og bergmjølke *E. collinum*, som har korte hår. Til slutt ble vi vist gjerdevikke *Vicia sepium* som har nektar under akselbladet, et såkalt extrafloralt nectarium.

Blomstrende sommerminner.

Onsdag 11. mars på Mule Varde.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

TBF har lenge hatt en tradisjon med å gi et av møtene til sine medlemmer, slik at de kan få vist sine opplevelser fra sommeren året for. Dette har vist seg å bli ganske spennende kvelder med temaer som spenner over et vidt spektrum. Flere av disse temane er store og interessante nok til å kunne ha hatt sin egen møtekveld. Det er også vanskelig å yte rettferdighet til det som ble framført i et referat som dette. Men, siden vi har en Listerakomiteé som alltid er på jakt etter variert stoff til sine utgivelser to ganger per år, oppfordrer jeg medlemmene til også å benytte det gode botaniske stoffet de sitter på, til en eller flere artikler i *Listera*. Denne kvelden møtte det opp 24 personer hvorav 4 personer viste bilder.

Roger Halvorsen startet med å vise bilder fra Larvik lokallags ukestur til Røros. Han åpnet med såpeblom *Nonea versicolor* fra Ringebu stavkirke, for så å ta oss med på en tur til Brekken, Sølendet og Skårhammardalen. Dette var en meget rik botanisk uke med en rekke høydepunkter. Roger har skrevet eget referat fra turen, noe som jeg velger å henvise til som en erstatning for et mer fylldig beskrivelse fra lysbilde-serien i dette møtereferatet.

Noen av høydepunktene må likevel nevnes: Lappmarihand *Dactylorhiza lapponica*, huldrestarr *Carex heleonastes*, fjelltettegras *Pinguicula alpina*, dvergtettegras *Pinguicula villosa* og engklokke *Campanula patula*.

Etter en kort stopp i Kviteseid og på Bramskjæra fortsatte Roger med den rike botaniske høsten som vi opplevde på Østlandet i 1997. Høydepunktene sto i kø også her. Flere av artene er foreløpig ikke identifisert. Spesielt var det mange rike funn ved Tofte på Hurum med f. eks. flere ulike søtvier-arter, strandtiriltunge *Lotus glaber*, kroksneglebelg *Medicago polymorpha*, *Ornithopus pinnatus*, russesoda *Salsola kali ssp. ruthenica*, eikemelde *Chenopodium botrys*, borremynte *Marrubium vulgare*, ballasthunderot *Ballota nigra ssp. foetida*, stjerneknoppurt *Centaurea solstitialis* og tistelkrokkfrø *Xanthium spinosum*. Fra Horten fikk vi se bukk-ert *Cicer arietinum* og blåbringeber *Rubus caesius*. Fra Fredrikstad fikk vi se piggeple *Datura stramonium* og hvitamarant *Amaranthus albus*. Fra Larvik fikk vi blant annet se møllekattost *Malva parviflora*, fra Stavern sommerlupin *Thermopsis montana* og brokkurt *Hernaria glabra*, og fra Svenner vill bok-hvete *Fagopyrum tataricum*.

Kjell Thowsen tok oss først med på en tur til Danmark. Siden fikk vi se bilder fra Sofieros rhododendronhage ved Hålsingborg, han gjorde en kort stopp ved Mølleåen ved København og Hørsholm Arboret med lommeterketrær, for så å fortsette til Møn med praktfulle purpurnøkler *Orchis purpurea*. Via en kort stopp i Lårdal tilbake igjen til Danmark og Ven i Øresund og Bakkafallsbyen. Så til Kalhovd for deretter å lande på Koster-øyene.

Fra Singusdal i Drangedal fikk vi se søstermarihand *Dactylorhiza sambucina* før vi igjen havnet i Danmark og barokkhagen ved Fredriksborg. Fra Svarthammardalen ved Røros fikk vi se korallrot *Corallorhiza trifida* før Kjell avsluttet med åkerveronika *Veronica agrestis* fra Holm i Skien.

Priscilla Hansen berettet fra sin reise til Nova Scotia. Hun innledet med å vise et kart over halvøya og berettet fra dens spennede historie dels under engelskmenn og dels under fransk styre. Lysbildeserien startet med oppholdet på den østlige delen, Cape Breton Island, med blant annet bilder av "seaside goldenrod" *Solidago sempervirens*, steinete busklandskap, og "green older" *Alnus crispa*.

Turen fortsatte så på halvøyas nordside ved Lone Shieling med blant annet sukkerlønn *Acer saccharum*, "Tamarack" *Larix laricina*, hvitblomstret blodtopp *Sanguisorba canadensis* og en skruaks-art *Spiranthes cernua*. I sør hadde hun besøkt en provinspart med navn Plasters og viste bilde av "great angelica" *Angelica atropurpurea* fra Louisburgh. Vi fikk også se zikzakgullris *Solidago flexicaulis*. Ved Grand Pré fikk vi se bilder fra saltenger.

Jan Erik Tangen åpnet med et bilde av Nils Solstad Nilsen, død en uke forut for møtet, og fortalte om hans neverarbeider. Videre viste han fantastiske bilder fra vårt distrikt, områder som vi kanskje ikke vandrer i hver dag, men likevel med sine godt bevarte perler. Han illustrerte årstidens skiftninger ved Rosstjenn i Gautefall, selje i motsol, fyllte blåveis

fra Bjørkedalen, rød hvitveis fra Jomfruland og ennå ikke oppspadde søstermarihender ved Økter.

Jan Erik kom også innom problemet med gjengroing ved orkidé-forekomstene i Grenland før han brakte oss ut til et lite tjenn på øya Kråka med bukkeblad. Fra Stråholmen fikk vi se strandnellik og engtjæreblom, og i den forbindelsen kom han også innom problemet med gjengroing på denne utposten mot Skagerak. Kveldsstemninger med måne-stripe kan være vanskelig å fange i et fotoapparat, men Jan Erik greier å fange slike motiver også. Vi fikk se bilder av gammelskog ved Skrim. Jan Erik avsluttet med noen bilder av dekorative sopper som trolig var en hinnesopp og klatrerøksopp.

Jeg velger meg...

Onsdag 25. mars på Mule Varde.

Referent: Charlotte Bakke.

Tore Kjærre og Bjørn Erik Halvorsen hadde valgt seg ut hvert sitt emne for kvelden, og 25 frammøtte TBF-ere fikk se mange flotte plante- og naturbilder.

Tore Kjærre hadde nylig besøkt Christiansø og Bornholm, og ønsket å formidle sine inntrykk derfra. Dette var kjente trakter for mange av medlemmene, da TBF hadde sin ukesekskursjon til Bornholm i 1990. Først ble det vist bilder fra Christiansø. Øya var en idyll, med gamle spesielle bygninger, og med en gammel festningsmur som omkranset den. En mengde med kanoner fortalte om tidligere tiders stridigheter. Da Tore gjestet øya, var der så tørt, at det var rart at noe kunne blomstre i det hele tatt. På tross av dette hadde han blomsterbilder fra stedet. Vaid *Isatis tinctoria* fantes der mye av, likeledes en rød geiteskjegg *Tragopogon porrifolius* som stod i hundrevis, ved murene vokste apotekerkattost *Malva sylvestris*, og langs bakken strakte krypmura *Potentilla reptans* seg.

På Bornholm var der atskillig større områder å botanisere på, og her hadde Tore funnet mange planter som var et bilde verdt. Han hadde foreviget en eng full av røde valmuer, og noe som ikke er "daglig kost", en eng som for det meste bestod av kjempebjørnekjeks *Heracleum mantegazzianum*. Gyvelen *Cytisus scoparius* stod også i sin fulle prakt. Nærbilder så vi av bl.a. nonsblom *Anagallis arvensis*, orientveronika *Veronica persica*, sikori *Cichorium intybus* og en orkidé som så ut til å være en variant av engmarihand *Dactylorhiza incarnata*. Så hadde Tore funnet bladene til bittervintergrønn *Chimaphila umbellata*. Der var mange hundre planter på et lite område, men han var litt for tidlig ute til å få fotografert dem i blomst. Mellom plantebildene hadde han flettet inn motiver som var typiske for Bornholm; bratte klipper, gule rapsåkre med vindmøller i bakgrunnen, røykerier for sild og makrell, fugleliv, og jamen var han kommet på "skuddhold" av en rådyrkalv, også!

Bjørn Erik Halvorsen har flere ganger tidligere vist bilder fra Kreta, og det har ofte vært orkidéer det har dreid seg om. Denne gang hadde han imidlertid kalt sitt foredrag "Med Johannes Lid på Kreta", der han viste til planter som finnes på Kreta og som også står oppført i Lids flora. På den greske øya er der ca. 1.700 arter, og et lignende antall har vi i Norge også, hvis en regner med "småtekstartene" i Lid's. Bjørn Erik hadde kommet fram til at de to områdene det er snakk om, hadde 430 arter til felles, dvs. ca. 25%. Han hadde med bilder av 75 arter, men også landskapsbilder fra Kreta, som grovt sett består av "høye fjell og dype daler". Vi fikk høre at april-mai er den ideelle tiden for botanisering der.

Her følger et lite oppsett som viser utbredelsen av noen av de "felles" artene:

	Lids flora:	Kreta:
Miltbregne <i>Ceterach officinarum</i>	Gotland	Vanlig
Gul hornvalmue <i>Glaucium flavum</i>	Rundt Oslofjorden	Strandplante
Byreseda <i>Reseda lutea</i>	Østlandet	Vegkantplante
Hvitkløver <i>Trifolium repens</i>	Vanlig	Sjelden
Tiriltunge <i>Lotus corniculatus</i>	Vanlig	Chania
Vårvikke <i>Vicia lathyroides</i>	Østlandet	Sjelden
Rødgallbær <i>Bryonia cretica</i>	Østlandet	Vanlig
Agurkurt <i>Borago officinalis</i>	Forvillet	Langs kysten
Italiaoksetunge <i>Anchusa azurea</i> -	Ski i Østfold	Vanlig
Salviesvinerot <i>Stachys cretica</i> -	Oslo 1898	Vanlig
Gultopp <i>Parentucellia viscosa</i>	Hordaland	Vanlig
Smalkjempe <i>Plantago lanceolata</i>	Vanlig	Vanlig
Tappgåseblom <i>Anthemis cotula</i>	Sjelden	Chania
Maritistel <i>Silybum marianum</i> -	Mølleplante	Sjelden
Salepsrot <i>Anacamptis pyramidalis</i>	Øland	Vanlig
Høstskrueaks <i>Spiranthes spiralis</i>	Syd-Danmark	Noen forekomster
Stort hjertegras <i>Briza maxima</i>	Ballastplante	Noen forekomster

Aktivitetsskvelde: Herbariearbeid.

Onsdag 22. april på Mule Varde.

Referent: Charlotte Bakke

Ute på Mule Vardes eiendom blomstret blåveisen på sitt fineste, mens 14 botanisk interesserte møtte opp inne i lokalene for å ta deler av Olafs herbarium nærmere i øyesyn. Ut av de ca. 2.000 plantene han gjennom årenes løp har presset, hadde han valgt ut ca. 130 ekstra pene eksemplarer. De frammøtte studerte de godt bevarte og fint arrangerte plantene, og de hadde også mange spørsmål å stille til "samleren" vedr. det de så.

Valberg ved Kragerø.

Søndag 3. mai. Turleder: Tore Kjærra.

Referent: Tore Kjærra.

Vi møttes ved Berg museum kl.10.00, reiste derfra ut til Valberg og stoppet i det gamle bruddet. Vi var 12 stykker som gikk stien fram til Malmhella og videre ut til lasteplassen for Valberg der vi snudde og gikk samme veien tilbake. Det var fint vær, og mange planter å se. Av artene vi så kan nevnes: Parkfrytle *Luzula forsteri*, raggarve *Cerastium brachypetalum*, lungeurt *Pulmonaria officinalis*, lodnefiol *Viola hirta* og den spesielle *Viola suavis*.

En del av følget dro deretter til Grønnåsen ved Kilsfjorden, og fant oppå berget der søstermarihand *Dactylorhiza sambucina* i fin blomstring. Ellers ble det sett rester av falkbregne *Polystichum aculeatum* fra året før pluss raggarve også der.

Sandøya ved Brevik.

Torsdag 21. mai. (Kr. Himmelfartsdag). Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

9 personer møtte opp på fjordbuskskaia i Brevik i fint mai-vær med enkelte lette byggeskyer passerende fra nord-øst. Etter en varm første halvdel av mai var floraen allerede godt utviklet.

Vi gikk først rundt om småbåthavna og badestranda over mot Solvang. Underveis ble det demonstrert vårarve *Cerastium semidecandrum*, bakkeforglemmegei *Myosotis ramossissima*, gjerdevikke *Vicia sepium* og dauvnesle *Lamium album*. Den siste sto i praktfulle bestander. Ved Sandøya-gården fant vi musekløver *Trifolium dubium* i kanten av en grasplen og et felt med hvitdodre *Berteroa incana*, som var utypisk ved at den av og til også hadde blomster nedover stengelen og var alt for tidlig ute med blomstringen.

Langs stien videre bortover sto vårmarihender *Orchis mascula* i fin blomstring og borte ved fuktområdet der stien tar av mot Løvøya fant vi praktfulle eksemplarer av havstarr *Carex paleacea* og fjæresauløk *Triglochin maritima*. På en tidligere tur var det bestemt smalfrøstjerne *Thalictrum simplex* ved en av hyttene underveis, og selv om den ennå ikke var i blomst, antar vi på denne turen at dette er kystfrøstjerne *Thalictrum minus*.

Vi fulgte stien over til Løvøya, og underveis fant vi allerede berggull *Erysimum hieracifolium* i blomst. Ellers pyntet kantkonvall *Polygonatum odoratum* og jonsokkoll *Ajuga pyramidalis* opp. Vi tok spisepausen i friområdet i nordenden av øya. Vinterkarsen *Barbarea vulgaris* sto i fin blomstring. På veien tilbake gikk vi over knausene tilbake mot gangbrua. Underveis fant vi fine eksemplarer av sandløvetann *Taraxacum seksjon erythro-*

spermum.

Gjennom skogen på vei mot Dikken, oppsøkte vi et felt med knerot *Goodyera repens*. Vi fant mange rosetter. Etter en ispause på Dikken gikk vi tilbake til ferge-kaia. Underveis så vi spirende ullurt *Logfia arvensis* og nattlys *Oenothera biennis*. En blomstrende gullrips *Ribes aureum* vakte også vår nysgjerrighet.

Valebø.

Onsdag 27. mai. Turleder: Målfrid Ergon.

Referent: Målfrid Ergon.

Det annonserte møtestedet Valebø Brygge viste seg å ligge et par km for langt i nordvestlig retning, men det gikk greit å stanse turdeltakerne på veien. Den "mystiske" kalkfurus skogen ligger nemlig i Ytre Valebø. Med en gang en har passert skiltet tar en til venstre, og etter ca 350 m kommer bomvegen som går inn til Stuverud. Der fikk vi lov til å parkere på jordet.

De ni oppmøtte la så iver opp åsen, derfra gikk en sti sørvestover til et tidligere hogstfelt, nå bevokst med mengder av ulike typer konvaller: Liljekonvall *Convallaria majalis*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum* og kantkonvall *P. odoratum*. Videre også storveblad *Listera ovata*, vårmarihand *Orchis mascula*, grov nattfiol *Platanthera chlorantha*, vanlig nattfiol *P. bifolia*, moskusjordebær *Fragaria moschata*, lakrismjelt *Astragalus glycyphyllos*, mengder av myske *Galium odoratum*, sanikel *Sanicula europaea*, bleikfrytle *Luzula pallescens*, blankstorkenebb *Geranium lucidum*, blodstorkenebb *G. sanguineum*, skogflatbelg *Lathyrus sylvestris* og tannrot *Dentaria bulbifera*.

Lia nedover mot Norsjø er ganske bratt, og der finner vi belter av edelløvskog som veksler med kalkfuruskog. Vi tok tvert av til høyre og kom i et område med høgreist furu og nedfalne stammer om hverandre. Her var nokså ulendt terreng med masse spennende botanikk. En av deltakerne påstod han luktet huldreblom, men vi fant den ikke, derimot ble skogmarihand *Dactylorhiza fuchsii* funnet. I skogen fant vi masse krattfiol *Viola mirabilis*, lifiol *V. canina*, *spp. montana*, svarterteknapp *Lathyrus niger*, trollbær *Actaea spicata*, tysbast *Daphne mezereum*, brunrot *Scrophularia nodosa*, glattveronika *Veronica serpyllifolia*, skogvikke *Vicia sylvatica*, fagerklokke *Campanula persicifolia* og ikke minst maurarve *Moehringia trinervia*.

Og så var det rasteplassen da - en liten kolle med utsikt over blank Norsjø og bygdene omkring. Vendte vi blikket bakover, så vi den røde tjæreblomen *Lychnis viscaria* henge i den stupbratte fjellsida.

Fjelldalen i Gjerpen.

Mandag 8. juni. Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

9 personer møtte opp ved Gjerpen kirke for å delta på en runde i liene i Gjerpensdalens nordøstre hjørne. Basaltgrunnen i området sammen med en våt vår hadde bidratt til en meget frodig vegetasjon. Været var noe truende, men regnbygene holdt seg borte så lenge turen varte.

Vi parkerte ved gartneriet, gikk først langs gårdsveien opp mot Fjelldalgården og fikk oppleve botanisk meget innholdsrike fjellknauser. Vi fant hvit gåseblom *Anthemis arvensis*, kreke *Prunus domestica* ssp. *insititia*, mengder av bergmynte *Origanum vulgare*, småstorkenebb *Geranium pusillum*, haremat *Lapsana communis*, hvitbergknapp *Sedum album*, småbergknapp *Sedum annuum*, ugrasknavel *Scleranthus annuus* ssp. *annuus*, tårnurt *Arabis glabra*, hvitmaure *Galium boreale*, skogvikke *Vicia sylvatica*, bergskrinneblom *Arabis hirsuta*, lodnebreagne *Woodsia ilvensis*, olavskjegg *Asplenium septentrionale*, pengeurt *Thlaspi arvense*, gulflatbelg *Lathyrus pratensis*, gjerdevikke *Vicia sepium*, rundbelg *Anthyllis vulneraria*, lakrismjelt *Astragalus glycyphyllos*, gjeldkarve *Pimpinella saxifraga* og en hvit jonsokblom *Silene latifolia*.

Vi fortsatte videre opp i skogen med myske *Galium odoratum*, trollbær *Actaea spicata*, firblad *Paris quadrifolia*, mengder av storklokker *Campanula latifolia*, sibirbjørnekjeks *Heracleum sibiricum*, krattfiol *Viola mirabilis*, bakkefiol *Viola collina*, sanikel *Sanicula europaea*, skogstjerneblom *Stellaria nemorum* ssp. *nemorum* og tyrihjelms *Aconitum septentrionale*. Etter hvert fant vi også den arten som vi i første rekke var på jakt etter, nemlig enghaukeskjegg *Crepis praemorsa*. Dette er en art som er kjent fra disse liene fra gammelt av, men som ikke har vært påvist inntil siste sommer. Vi fant den nå på en annen lokalitet, og noe senere ble den også påvist på en tredje lokalitet i dette området.

Vi fortsatte forbi vikingleiren til Torbjørn Kittelsen og videre langs noen fuktige daler mot Kleiva. Vi vasset stedvis i storklokke-planter. Ellers fikk vi se kjempestore vårerteknapper *Lathyrus vernus* i frø, bekkekarse *Cardamine amara* og springfrø *Impatiens nolitangere* i tillegg til mer av de artene som hadde passert tidligere i lia.

Noen tok turen opp til en forekomst av fuglerede *Neottia nidus-avis* og fant et 10-talls planter. Vi spiste nista på toppen av en kolle med fin utsikt mot Skien. Omkring der vi spiste og langs kollen tilbake til parkeringa ved gartneriet fant vi skogmarihand *Dactylorhiza fuchsii*, nattfiol *Platanthera bifolia*, seterrapp *Poa alpigena* og bråtestarr *Carex pilulifera*.

Fyresdal.

Helgen 12. - 14. juni. Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Seks personer møtte fram på Sørnorsk økosenter fredag kveld. Sørnorsk økosenter er et sted som egner seg godt for denne type turer, gunstig beliggenhet, godt stell og god mat. Men det er trist at så få av medlemmene er interessert i å delta på slike turer.

Været var brukbart hele helgen.

Lørdag 13. juni.

Vi kjørte til Gausvatn (589 - 550 m.o.h. avhengig av fyllingsgraden på dammen) og parkerte ved Gausvatnsetra. Vi tok først en runde i de gamle engene rundt setra, som var dominert av smyle *Deschampsia flexuosa*. Vi fant også blårapp *Poa glauca*, sølvbunke *Deschampsia cespitosa* ssp. *cespitosa*, heisiv *Juncus squarrosus*, skogsvinerot *Stachys sylvatica* og hvitbladtistel *Cirsium helenioides* noe som skulle illustrere hvor fattige disse engene er.

Vi fortsatte opp i lia. Det var for et par år siden foretatt hogst i deler av lia, noe som gjorde den nesten uframkommelig når all kvisten lå oppå den grovsteinete ura. Men på venstresida sto fremdeles skogen, og vi kunne greit ta oss fram der. Vi fant liljekonvall *Convallaria majalis*, kranskonvall *Polygonatum verticillatum*, vårskrinneblom *Arabis thaliana*, hengeaks *Melica nutans* og teppekildemose *Philonotis fontana* som for anledningen hadde utstyrt seg med sporehus.

Oppe under skrenten (ca. 700 m.o.h.) ble det rikere. Her fant vi taggbregne *Polystichum lonchitis*, skjærløk *Cystopteris fragilis* ssp. *fragilis*, lodnebregne *Woodsia ilvensis*, myske *Galium odoratum*, trollbær *Actaea spicata*, kransmynte *Clinopodium vulgare*, hvitsoleie *Ranunculus platanifolius*, firblad *Paris quadrifolia*, rød jonsokblom *Silene dioica*, krattfiol *Viola mirabilis*, jonsokkoll *Ajuga pyramidalis*, krattmjølke *Epilobium montanum*, tystbast *Daphne mezereum*, alm *Ulmus glabra*, fjellmarikåpe *Alchemilla alpina*, småbergknapp *Sedum annuum* og fuglestarr *Carex ornithopoda*. Omsider fant vi også bergfrue-rosetter *Saxifraga cotyledon* helt øverst i ei gryte i skrenten.

Vi vandret på myrene videre innover langs Gausvatn etter en matrast og dette førte til at vi fikk inkludert bjørnekam *Blechnum spicant*, frynsestarr *Carex paupercula*, tettegras *Pinguicula vulgaris* og rundsoldogg *Drosera rotundifolia* på lista. Vi kjørte ned igjen, og fulgte veien inn til dammen ved Votnevatni. Hverken en stopp ved ei myr på veien inn, eller terrenget rundt dammen ga oss noe mer å rapportere.

Men vi så over til setervollene ved Finndalstveit, og fant ut at dette burde være et mål for neste ekskursjon til Fyresdal.

På veien tilbake stoppet vi ved det lille vannet ved skytterbanen. Dette er en fin torvmose-lokalitet *Sphagnum* sp. med en rekke arter, men stort sett bare surmyrs-arter ble funnet. Vi fant sivblom *Scheuchzeria palustris*, hvitmyrak *Rhynchospora alba* og tvebostarr *Carex dioica*. Vi fortsatte inn i skogen og opp under lia og fant linnea *Linnaea*

borealis, nikkevintergrønn *Orthilia secunda*, perlevintergrønn *Pyrola minor*, nattfiol *Platanthera bifolia*, hvitbladtistel *Cirsium helenioides* og et stort felt med småtveblad *Listera cordata*.

Etter middagen på økosenteret studerte vi detaljer på starr-arter og forskjellen på fingerstarr *Carex digitata* og mattestarr *Carex pediformis* ble forklart ved hjelp av materiale medbrakt fra Grenland og Oslo-området. Ellers ble kvelden brukt til kortspill.

Søndag 14. juni.

Finn og Jorunn måtte reise etter frokost på grunn av andre avtaler.

Oss fire resterende personer reiste mot Dalen. Vi tok en stopp ved Åmlivatn for å se på hartmannstarr *Carex hartmanii* og fant en del bestander. På myrene ved Grisetjønn så vi to traner. Vi stoppet langs veien til Brattestad og studerte først artene i lia. Her fant vi junkerbregne *Polystichum braunii*, broddtelg *Dryopteris carthusiana*, ormetelg *Dryopteris filix-mas*, hengeving *Phegopteris connectilis*, skogburkne *Athyrium filix-femina*, fugletelg *Gymnocarpium dryopteris* og einstape *Pteridium aquilinum ssp. latiusculum*. Etterpå gikk vi ned til elva og fant hartmannstarr *Carex hartmanii* også der.

Vi tok matpausa ved Eidsborg stavkirke og gikk etterpå bort til gården Kleppo for å sjekke opp søstermarihand-forekomsten *Dactylorhiza sambucina* her. Vi så sikkert et firesifret antall avblomstrede eksemplarer. Underveis til Åmot så vi spansk kjørvel *Myrrhis odorata* langs veien.

Vi kjørte ned Dalane mot Kviteseid og fikk se at forekomsten av vadderot *Phyteuma spicatum* i grøftekanten ved Gjuve nå var gravd opp i forbindelse med en veiutbedring. Men vi fant fortsatt noen planter i nordenden av engene. Ved Kvitsund fant vi et stort felt med veivortemelk *Euphorbia esula ssp. tommasiniana*. Vi kjørte ned langs Kviteseidvannet og prøvde den nye brua ved Fjågesund. Veien var grusom å kjøre på, men lia så interessant ut og burde være et mål for en senere utflykt.

Auen i Siljan.

Tirsdag 16. Juni.

Dessverre greide ikke turkomitéen å skaffe til veie en alternativ turleder raskt nok for denne utflykten. Været denne dagen var regn, og i og med turen var forhåndsbeskrevet som bratt og vanskelig, regner vi med at få, ja kanskje ingen, møtte opp ved brua i Auen. Turkomitéen ber om unnskyldning overfor dem som eventuelt møtte opp. Men, de bratte liene ved Auen er absolutt verdt et besøk, og sannsynligvis blir turen satt opp igjen et annet år.

Møn i Danmark. Sommerekskursjon.

20. - 27. juni. Turansvarlig: Styret. Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.

Turen er beskrevet i et eget hefte.

Ramnes og Våler i Vestfold.

Søndag 9. august. Turleder: Roger Halvorsen.

Referent: Roger Halvorsen.

Ni personer møtte opp før avgang fra Holms kafeteria utenfor Larvik. Turmål ble valgt, og ferden gikk i første omgang til et lite tjern ved Håskan ca fire kilometer i luftlinje nord-vest fra Andebu. Temaet var myrer i indre Vestfold, og vi hadde fått tips i fra Håkon Skjauff i Horten om brukbare områder.

Myra rundt det lille Molandsvannet var lita og oversiktlig med hengtortv og svært bløte partier. Floraen var relativt tradisjonell med bløte Sphagnummatter med tranebær *Vaccinium oxycoccus*, hvitlyng *Andromeda polifolia* og andre arter i det samme faste følget. Av ting som er verdt å nevne herfra er småpiggnopp *Sparganium natans*, rusttjønnaks *Potamogeton alpinus*, litt sivblom *Scheuchzeria palustris*, sveltull *Trichophorum alpinum*, breiull *Eriophorum latifolium* og kjevlestarr *Carex diandra*.

Etter Molandsvannet gikk ferden videre til et lite tjern en kilometers vei lenger vestover langs veien. Dette tjernet ligger like inn til veien, mellom Storås og Bustingen.

Vi var ikke lenge ute på de bløte flytetorvene av *Sphagnum* før vi forsto at områdene rundt dette tjernet var en del rikere enn det forrige. I små gytjehull mellom torvene sto bra bestander av både brunmyrak *Rhynchospora fusca* og dikesoldogg *Drosera intermedia* hvorav noe av materialet trolig var hybridene mellom rundsoldogg *D. rotundifolia* og smalsoldogg *D. longifolia*, to arter som fantes over hele myrpartiet. Snart etter meldte Jorunn om den første av i alt ca 60 - 70 myggblomster *Hammarbya paludosa*. Fine grupper på 6 - 7 stykker ble behørig foreviget av en kø av ivrige fotografer som tålmodig sto og tro vannet ute på den bløte myrkanten. Avgjort dagens høydepunkt i indre Vestfold! Av andre fine ting bør nevnes vakkert hvite nøkkeroser langs kanten av det lille tjernet, og breiull *Eriophorum latifolium*. Ellers var inventaret stort sett det man finner på slike gjengroende småtjern med *Sphagnum*-torver.

Vi hadde bestemt oss for et besøk i sørenden av Langvannet rett sør for det lille tjernet, men vi ble stoppet av bratte skrenter som vi følte ville ta mye tid og energi i varmen. Vi returnerte derfor til bilene for videre ferd. Et raskt besøk sørsida av det lille tjernet ga for øvrig en del eksemplarer av en sopp av gruppen jordtunge. Vi vet ikke sikkert om det

dreide seg om slekta *Trichoglossum* eller *Geoglossum*, jordtunge. Kanskje dreier det seg helst om *G. glabrum* som til vanlig er knyttet til nettopp torvmoser.

Etter noe akkederer ble nå følget enige om å dra tilbake til Larvik og se på noe nyfunnet «snadder» der i stedet for å fortsette å trå varlig på blaute torvmyrer. Vi skiftet til bekvemme sko og dro så mot Larvik. Her besøkte den resterende delen av følget, nå fem stykker noen jordhauger ved Grønn Trivsel, et gartneriutvalg mellom Larvik og Stavern. Her viste Trond Grøstad fram bl.a. den etterhvert mer og mer sjeldne småkattost *Malva neglecta*, en praktfull valmue av typen kornvalmue *Papaver rhoeas*, i en eller annen kulturvariant med vakkert lyserøde kronblad, og mange eksemplarer av en til dels kraftigvoksende melde, *Chenopodium*, som turleder medgir bør bli hjertemelde *C. hybridum*, men som likevel ikke helt stemmer med fasiten. Det gjenstår å se nærmere på denne arten.

Herfra gikk turen ut til Hummerbakken. Her hadde Trond og hans gode venn Tor H. Melseth funnet igjen buesøtgras *Glyceria declinata*, som har vært ettersøkt flere ganger siden den ble funnet her i 1990. Den sto tallrik ute i en gulrotåker. Arten må vel i dag kunne sies å være et av våre aller sjeldneste gras.

Siste stopp på vår turne denne fine søndagen var et gartneri på veien mellom Larvik og Helgeroa i Brunlanes. Dette ligger like nord for der veien fra Tanum kirke kommer ut på hovedveien. Her har Tor H. Melseth nylig funnet en tallrik forekomst av musesvingel *Vulpia myuros*, som opptre i grusganger innenfor og utenfor gjerdet i store mengder. Her ble det også bemerket en svingel som ble mistenkt å være en stivsvingel *Festuca trachyphylla*. Herfra dro alle hver til sitt etter en omflakkende og fin dag i Vestfold-naturen.

Risør.

Helgen 14. - 16. august. Turleder: Bjørn Erik Halvorsen.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

TBF har ofte lagt turene utenfor eget fylke, og da er det spesielt Vestfold-siden som er blitt besøkt. Bare ved få anledninger er turen lagt til Sørlandet. Men, denne gang var målet for turen Risør i Aust-Agder. 6 personer hadde meldt seg på til turen og 5 av dem valgte å overnatte på Furumo Gjestehus.

Alle ankom til Risør på fredag kveld, og det ble gourmet-middag på spisestedet Buene med steinbit og rødspette. Etterpå tok vi Bryggeslengen (Esther var i det nostalgiske hjørnet).

På lørdag, en dag som begynte med regn og som utviklet seg til en varm sommerdag på ettermiddagen, gikk vi fra Furumo Gjestehus etter frokost ned mot havna og taxibåt-brygga. Underveis merket vi oss disse hageflyktingene: Høstberberiss *Berberis thunbergii* ved Furumo Gjestehus, skjermssløyfe *Iberis umbellata* ved Tjenngata 33 og bredflatbelg *Lathyrus latifolius* ved krysset Tjernngata / Carstensens gate.

Vi tok taxibåt ut til Finnøya og gikk i land ved noe som kan ha vært et gammelt steinbrudd på sydsiden av den vestre øya (blå ruter NL 131 102). Her fant vi mispelart som mest sannsynlig er dielsmispel *Cotoneaster dielsianus*. Vi fant også et ensifret antall planter av noe vi er usikre på om kan være fagerperikum *Hypericum pulchrum* eller en utypisk form av prikkperikum *Hypericum perforatum*. Det ble tatt belegg av begge artene, som skal leveres til Botanisk museum for forhåpentlig endelig bekreftelse.

Det var glatt å gå på de våte knausene over til sundet som deler øya i to, men vi kom etter hvert fram. På strandengene omkring sundet (blå ruter NL 132 103) fant vi strandstjerne *Aster tripolium*, saltsiv *Juncus gerardii* og dverggylden *Centaureum pulchellum*. Langs bakken opp mot husene sto ormehode *Echium vulgare*, klistersvineblom *Senecio viscosus* og hundepersille *Aethusa cynapium*. Vi kunne heldigvis sitte innendørs mens vi spiste nista.

Vi tok taxibåt tilbake til Risør og tok en byvandring på egenhånd. Vi tok først en tur bort til ballastbedet ved rådhuset, der det blant annet finnes nonsblom *Anagallis arvensis*, stivgjøkesyre *Oxalis fontana*, småstorkenebb *Geranium pusillum* og byvortemelk *Euphorbia peplus*. Murtorskemunn *Cymbalaria muralis* og hundepersille *Aethusa cynapium* så vi en rekke steder i byen. Vi fortsatte videre opp Hasdalgata og passerte småborre *Arctium minus* og kjempespringfrø *Impatiens glandulifera* øverst oppe i bakken.

Vi fortsatte ned på kirkegården for å søke etter brokkurt *Herniaria glabra*, som skal være funnet i graset. Den fant vi ikke, men det var mye krypende ramkarse *Coronopus didymus* på stedet. Ramkarse fantes også i oppreist tilstand langs kanten av kirkegården. Nonsblom *Anagallis arvensis* ble funnet ved huset i nordvestenden av kirkegården.

Vi fulgte Krag's gate ned mot sentrum igjen. Tvers over for buss-stasjonen fant vi asparges *Asparagus officinalis*. Vi oppsøkte også Carstensens gate 3, der det i henhold til liste fra museet i Kristiansand skulle finnes peruskjellfrø *Galinsoga parviflora*. Vi fant ikke peruskjellfrø, men det var mye nesleskjellfrø *Galinsoga ciliata* på stedet. Der hvor Carstensens gate munner ut i parkeringsplassen ved Tjenna fant vi småkattost *Malva neglecta*.

Etterpå ble vi med vekteren John Thomas Axelsen på en byvandring og fikk en malerisk beretning om gamle Risør og dens beboere. Underveis la vi merke til byvortemelk *Euphorbia peplus* i Enghavgata og både apotekerkattost *Malva sylvestris* og småkattost *Malva neglecta* nederst i Nygata. Nederst i Trappegata så vi bjørk *Betula pendula* med dypt flikede blad form *dalecarlica*.

På søndag tok undertegnede seg en tur på egenhånd for frokost. I Urabakken fant jeg ramkarse *Coronopus didymus*, vegsenep *Sisymbrium officinale*, murtorskemunn *Cymbalaria muralis*, apotekerkattost *Malva sylvestris*, skjermssløyfe *Iberis umbellata* og mengder av bergmynte *Origanum vulgare*. Etter et kort besøk på sjømerket Risørflekken og i festningsanleggene i Urheia tok jeg stien ned mot kirken. Underveis passerte jeg mannasøt-gras *Glyceria fluitans* i en vanngrøp ved stien (blå ruter NL 135 092).

Etter frokost tok vi taxibåt ut til Lekeroya. Vi la spesielt merke til de flotte åkerdyllene *Sonchus arvensis* langs strendene. Vi startet turen i vika syd for Strandhuset (blå ruter NL 146 092) der vi fant strandvortemelk *Euphorbia palustris*, strandstjerne *Aster tripolium*, strandkryp *Glaux maritima*, strandkjeks *Ligusticum scoticum*, mengder av bergflette *Hedera helix*, geitved *Rhamnus catharticus* og barlind *Taxus baccata*. Vi fortsatte over til

"Fabrikken" (blå ruter NL 147 095) og fant blant annet saltbendel *Spergularia salina*.

Etterpå gikk vi over til Strandhuset og fikk se mengder av strandrug *Leymus arenarius*. Vi møtte også øyas eiere, paret Egeland, og fikk en lang orientering av dem om øyas historie og noe botanisk informasjon. Det skulle være en bestemt art i ei lita vik nordvest for Strandhuset med hvit blomst på våren. Vi tror dette må ha vært skjørbuksurt *Cochlearia officinalis*?

Vi tok også en tur opp til huset midt på øya (blå ruter NL 147 094). Her står det et valnøtt-tre *Juglans regia*. Vi fant også moskuskattost *Malva moschata* og småstorkenebb *Geranium pusillum*.

Vi tok en tur opp på utsiktspunktet på øyas høyeste punkt (44 m.o.h.), der man kan se til Jomfruland, før taxi-båten fraktet oss tilbake til Risør, der bilene og hjemreisen ventet. Det hadde vært en helg med en fin blanding av botanikk og kultur.

Bråtøy, Skåtøy ved Kragerø.

Søndag 23. august. Turleder: Tore Kjærre.

Referent: Roger Halvorsen.

Tolv framførte ankom Korset på sørøstenden av Skåtøy med taxibåt fra Kragerø i fint augustvær.

Allerede ved kaia ble det registrert strandvortemelk *Euphorbia palustris*, i et lite fuktig parti ved veien. Her sto også en pen bestand av strandkvann *Angelica archangelica* ssp. *littoralis*. I bukta på sørsida, like inntil veien, ble det observert en hel del frittflytende eksemplarer av japansk drivtang *Sargassum muticum*, en art som vi skulle komme til å se flytende flere steder i buktene nordøstover mot Burøy. Ellers var artsutvalget nå på høsten preget av mer trivielle ting som vivendel *Lonicera periclymenum*, røsslyng *Calluna vulgaris*, strandstjerne *Aster tripolium* og strandbalderbrå *Matricaria maritima* ssp. *maritima*. I strandengene vokste nærmest overalt en «var. nova» av tungras *Polygonum aviculare*, som kjennetegnes ved den opprette risformete voksemåten.

Da vi svingte inn in den gamle bebyggelsen like nordøst for Korset, hvor det etterhvert er blitt bygget mange nye hytter, støtte vi straks på et kobbel av arter som tradisjonelt er regnet til ballastplanter i dette området. Her la vi først og fremst merke til storvokste eksemplarer av apotekerkattost *Malva sylvestris*, som også gjerne kan stamme fra gammel dyrking i det gamle losmiljøet her, men koplet opp mot forekomster av flint, er det nærliggende og tenke på ballastspredning her.

Målet i dette området var selvfølgelig den kjente forekomsten av strandkarse *Lepidium latifolium*, som ble funnet her første gang i 1946. Det finnes en stor og tett bestand ved ei brygge og noen enkelt eksemplarer som er spredd opp i et engområde ovenfor. Den største bestanden ser livskraftig ut, og det seg ut til at eierne passer på bestanden som er kjent av hytteeierne rundt om på Korset. I det samme området ble det også notert asparges *Asparagus officinalis*, i ei strandeng her. Av andre arter som kan være verdt å nevne er smal-

kjempe *Plantago lanceolata*, strandkjeks *Ligusticum scoticum*, en del flotte tuer av knortestarr *Carex otrubae* og klourt *Lycopus europaeus*. Fra de grunne områdene i sjøen ble det tatt opp store klaser av skruhavgras *Ruppia cirrhosa*.

Vi dro oss over mot neste bukt, og på veien dit passerte vi et oppdyrket område med bl.a. åkerveronika *Veronica agrestis*, bakkeveronika *V. arvensis*, revebjelle *Digitalis officinalis* og mengder av åkervortemelk *Euphorbia helioscopia*. Her fant vi også de første eksemplarene av stormjølke *Epilobium hirsutum*, langs et fuktig parti. Denne arten ble funnet i en grøft høyere oppe for en del år tilbake, og funnet vakte stor begeistring. Oppe på en kolle blant all den røde røsslyngen, ble vi vist en tue i klar, hvit farge.

Vi fulgte strandområdene langs denne bukta, og det ble til vår store overraskelse funnet store mengder av stormjølke etterhvert. På et område hvor det var brakt i land en hel del leire, sannsynligvis etter mudring i bukta, ble det registrert tiggersoleie *Ranunculus sceleratus*, salturt, trolig arten *Salicornia europaea*, saltbendel *Spergularia salina* og en tett bestand av en liten vannplante i en dam i leira. Dette viste seg og være småhavgras *R. maritima*. Ved en liten bekk sto en del eksemplarer av englodnegras *Holcus lanatus*. På tørre berg ble det flere steder ble det registrert de sørgelige rester av vårbendel *Spergula morisonii*, og flere steder inntil bebyggelsen ble det funnet en del eksemplarer av ekte malurt *Artemisia absinthium* og et eneste eksemplar av vasshøymol *Rumex aquaticus*.

Neste bukt ga nye forekomster av stormjølke i mengder sammen med bl.a fine bestander av mursennep *Diplotaxis muralis*, som vokste i grusen ved ei brygge. I et blottlagt område ved stranda fantes og et praktfullt eksemplar av frømelde *Chenopodium polyspermum*, sammen med store og kraftige eksemplarer av bergsvineblom *Senecio sylvaticus*.

Herfra gikk vi opp mot hovedveien og passerte store bestander av kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*. Oppe ved en liten fotballbane var gruppa så spredt at man besluttet å vente for full samling igjen. Imens tok en av deltagerne av på en sti rett østover og kom over i ei bukt med strandenger med en hel del eksemplarer av strandrisp *Limonium humile*. Her ble det også funnet noen ørsmå eksemplarer av dvergtusengyllen *Centaurium pulchellum*.

Da flokken var vel samlet, fulgte de fleste av følget veien direkte tilbake til Korset for bading og spising, mens de mest utholdne forsøkte seg på virvaret av hytteveier og stier for å se om det kunne være noe interessant å finne på vestsida av veien, over mot Bråtøy. Det eneste som ble sett av interesse var et avblomstret eksemplar av knerot *Goodyera repens*.

Vel tilbake ved Korset, ble det demonstrert et eksemplar av hundepersille *Aethusa cynapium*, trolig av underarten ssp. *cynapium*.

Taxibåt ankom til avtalt tid, og vel i land i Kragerø dro man hver til sitt. For noen ville det si et besøk for å se falkbregne *Polystichum acuelatum* ved Grønnåsen. Den ble funnet på to steder, i alt 4-5 tuer. Ellers ble det funnet rester av raggarve *Cerastium brachypetalum*, som så ut til å ha hatt en bra blomstring. Buskvikke *Hipocrepis emerus*, ble funnet i fortsatt blomstring, og størrelsen på buskene var godt over meteren. Nevnes bør også fine eksemplarer av bergperikum *Hypericum montanum*.

Andre fra følget valgte å legge veien om Valberg for å beskue en vakker, fylt form av krypmure *Potentilla reptans*. Her ble det også registrert litt byvortemelk *Euphorbia*

peplus, og orientveronika *Veronica persica*. I den gamle isdammen ved Valberg ble det også registrert en ny lokalitet av kjempesøtgras *Glyceria maxima*. Den sistnevnte gruppa skiltes ved Ringsjøen, vest for Helle etter å ha beskuet sørlandsvikke *Vicia cassubica* og kyståkermåne *Agrimonia procera*, ved Fossing, hvor målet egentlig var rødsmelle *Silene armeria*, som fortsatt sto i blomst både her og flere steder langs veien helt over mot Ringsjøen.

Ringsjø i Bamble. Sopptur.

Søndag 6. september. Turleder: Esther Broch.

Referent: Esther Broch.

Det ble en tur med 11 deltakere, turledere inkludert. På bakgrunn av samtale med lokale kjentfolk valgte vi bort nærområdet ved selve vannet, og gikk inn til et nedlagt småbruk et par kilometer inn fra hovedveien mot Valle. Området ligger oppe i bakkene forbi Ringsjøgården. Det bestod av blandingsskog med små myrområder på veien inn til småbruket. Ikke det helt store området for sopp, men det er alltid spennende å prøve nye lokaliteter. Vi var heldige med været og brukte småbruket som base.

Det var ikke de store mengdene med sopp, men det ble et mangfold når alle kurvene ble tømt. En blanding av noe matsopp og annen ikke spiselig sopp. De fleste turdeltakerne hadde litt sopp å steke når de kom hjem.

Av spiselige arter fant vi vanlig kantarell, traktkantarell, trompetkantarell, kremler, granmatriske, rødneende fluesopp, ringløs fluesopp, lys-og gul piggsopp og rød-og brunskrub. I tillegg til matsoppen var det andre risiker og slørsopp, noen ble bestemt og andre ikke.

Bilder fra Madeira.

Ved Inger-Lise Wiersdalen.

Onsdag 23. september på Mule Varde.

Referent: Esther Broch.

Inger Lise Wiersdalen er aktiv i Porsgrunn Hagelag, og både sammen med det og privat har hun besøkt Madeira flere ganger. 11 medlemmer kom for å høre henne berette fra denne øya som beboes av 300.000 mennesker, og som ikke er større enn at den kan krysses med bil i løpet av et par timer. Hun viste bilder hvor plantelivet var svært forskjellig fra det vi har i Norge. Planter som brukes til potteblomster hos oss, vokste her vilt, og hadde helt andre dimensjoner. Begonia ble eksempelvis mye brukt som hekker. Vi så en del bilder av planter fra diverse botaniske hager. Eksotisk aloe, *Euphorbia*-arter, *Opuntia*

fra en kaktusavdeling og papegøyeblomst (som også er viltvoksende på Madeira) var et lite utvalg av disse.

Øya har en særegen natur, foredragsholderen hadde med leiebil vært rundtom og "forevige" deler av den. Vi fikk "bli med" langs kronglete bilveger både til verdens nest største havsklippe, til høyfjellsplatået på 1.500 m.o.h. og så på oppbygningen av lavadaer (terasser laget for oppdyrking i bratt lende). Av planter var der mye å se langs veikantene, i skogholt og ved åkre. Ruvet gjorde agavene og de forskjellige akasie-artene, og vakker var en villeng som bestod av gul *Oxalis* og *Montbretia*. En rød *Oxalis*-art fant en ofte voksende i trapper med lite tråkk, blomstrende *Cala* der det var litt fuktighet og skygge, en lilla vindel vokste som ugras, og en fant ganske mye av kanariklokke. Et par endemiske arter så vi også, en treaktig levkøy med rosa blomster og en *Geranium* med samme farge.

En del av folkelivet på Madeira fikk vi også med oss, som torghandelen i hovedstaden Funchal og blomsterfestivaler med opptog og fantastiske utsmykninger laget kun av blomster.

Som takk for å ha gitt oss inntrykk fra sine besøk på øya, fikk Inger Lise Wiersdalen overrakt en bukett med blomster som vokser i "sydligere egner". Noen og enhver av de som overvar hennes foredrag, fikk sikkert lyst til å ta turen til Madeira for ved selvsyn å få med seg blomsterprakten øya har å by på.

Aktivitetkveld: Sopp.

Onsdag 7. oktober på Mule Varde.

Referent: Esther Broch.

27 deltakere møtte opp til soppmøtet på Mule Varde denne høsten. Bare 6 av dem var TBF-medlemmer. Årsaken til at det likevel kom så mange interesserte var at Porsgrunn kommune hadde med soppmøtet vårt i eget informasjonsmateriale.

Denne gang kunne vi holde møtet i ominnredet lokale i første etasje. Salongmøbler var skiftet ut med bord og stoler slik at det der var blitt plass til mange flere enn før.

I tillegg til at Anne, Charlotte og Esther hadde tatt med soppkurver var det to til som hadde det, så det var godt med materiale til gjennomgangen. 5 av de 6 sikre soppene var der i tillegg til mye annet. Og siden det hadde kommet så mange interesserte ble det riktig mye sopp-prat og mange spørsmål denne kvelden.